

Sant Vicenç de Castellar del Riu

Castellar del Riu

Ubicació

Comarca: Berguedà
Lloc/Adreça: Nucli de Castellar del Riu.
Emplaçament Per sota de la masia de Riu de Castellar o Castellar del Riu, vers el sud-oest. A peu del torrent.

Coordenades:

Latitud: 42.11995
Longitud: 1.76038
UTM Est (X): 397530
UTM Nord (Y): 4663838

Classificació

Número de fitxa 08050 - 1
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Medieval Romànic Gòtic Modern Barroc Contemporani
Segle XII-XVIII
Estat de conservació Dolent
Notes de conservació: Es troba en procés d'enrunament.
Protecció Inexistent
Número inventari IPA NÚM. 3203
Generalitat i altres inventaris
Accés Fàcil
Ús actual: Sense ús
Titularitat Privada
Titular: 08049A0030001600000Q
Autoria de la fitxa Sara Simon Vilardaga
Data de registre de la fitxa: dt., 07/06/2011 - 02:00

Descripció

L'església de Sant Vicenç de Castellar del Riu es troba situada cap al sud-oest de la gran masia de Riu de Castellar o Castellar del Riu, prop del torrent. L'església està en procés d'enrunament, amenaçant un empitjorament de la seva degradació. Es tracta d'un edifici de planta rectangular amb un antic absis a llevant, al costat de tramuntana una capella lateral i al costat de migdia una capella i la sagristia. A l'extrem sud-oest hi ha un campanar de planta quadrangular. La nau és de planta rectangular amb l'absis al costat de llevant, on hi ha l'accés actual al temple. La nau és coberta amb volta apuntada feta amb un aparell molt regular de pedra tosca; al punt de contacte amb l'absis hi ha un arc toral. El presbiteri ubicat al costat de ponent mostra restes de la base del retaule, el paviment de rajola hidràulica, i la barana de separació amb la resta de la nau. Al costat sud del presbiteri hi ha l'accés a la sagristia, avui amb el sostre ensorrat. Les capelles laterals eren cobertes amb voltes d'aresta de pedra, la del sud encara es conserva i també manté restes de la mesa de l'altar o retaule. A l'extrem nord-est hi ha una fornícula que devia custodiar la pica beneitera. Les parets interiors estaven revestides i mostraven un acabat de pintures, a la volta amb imitació d'un carreuat, actualment en podem veure algunes restes. A l'extrem sud-oest s'alça el campanar, és de planta quadrangular i era cobert a quatre vessants, a la part alta hi ha quatre obertures, una per façana, la nord i la de llevant són dues petites finestretes d'estil romànic, amb arc de mig punt fet amb un peça monolítica de pedra tosca, els brancals i ampit també són del mateix material. Les altres dues obertures de majors dimensions, són també d'arc de mig punt adovellat, i del mateix material. L'absis fou totalment modificat en situar-hi, en època moderna, la porta d'accés al temple, fet que a la vegada va determinar un canvi en el seu alçat, augmentant-ne l'alçada a fi de poder-hi col·locar el cor, i afegint a la façana una obertura per il·luminar l'interior, situada per sobre la porta. La porta d'accés és de llinda en arc de mig punt adovellat. Els murs de l'estructura medieval són fets amb carreus força regulars disposats en filades i a trencajunt, els murs de factura més moderna algunes parts presenten un paredat més irregular, tot i que a les capelles és encara força endreçat. Al costat de tramuntana hi ha l'antic cementiri, delimitat per un mur de pedra de poca alçada.

Es tracta d'una església d'època medieval, amb origen al segle IX, però amb una part important de l'estructura clarament identificable amb època gòtica. A època moderna s'hi realitzaren importants obres de reforma i ampliació, moment en que es degueren construir les capelles laterals, la sagristia, i es va substituir la porta d'entrada que devia estar situada al costat sud, per una ubicada al costat de llevant, oberta enmig de l'absis, també sembla que s'augmentà l'alçada del mur del mateix absis, buscant donar-li una major amplitud ja que passava a ser la façana d'accés al temple. Aquest canvi d'ubicació de la porta també va comportar una modificació de tota la distribució interior, ja que l'altar passava a ocupar la banda oposada, ubicant-se al costat de ponent, i ara amb l'entrada a llevant, es va fer també un cor a sobre el cancell d'accés. L'estat actual és molt precari presentant, a més de l'enderroc d'algunes parts (com de la capella lateral nord, part superior de la zona de l'absis i la sagristia), greus esquerdes en tota la seva estructura però especialment perilloses en la volta i l'arc toral.

Història

Es troba situada dins l'antic comtat de Berga, es creu que podria tractar-se de l'església del castell de Castellar. Pertanyia a la jurisdicció eclesiàstica del bisbat d'Urgell.

A l'acta de Consagració de la Catedral de la Seu d'Urgell s'esmenta la parròquia de Castellar del Riu. En un document del 15 desembre de 900 (arxiu Catedral Seu) consta que el bisbe Nantigís, a petició del prevere Ranesind i dels habitants del lloc que havien erigit l'edifici, consagrà l'església de St Vicenç de Castellar del Riu, imposant un cànon anual de dos modis de blat i quatre sous d'argent.

El 983 en l'acta de consagració de Sant Llorenç prop Bagà, consta una cita que es creu que també podria

referir-se a aquesta església, "Et in Castelar terras et vineas"; és una referència dubtosa ja que també podria fer referència a Castellar de N'Hug. (VVAA: 1985: VOL. XII:167-168).

Al segle XII l'església i el lloc de Castellar del Riu són esmentats com a possessions de la família vescomtal del Berguedà, pertanyien al vescomte Guillem de Berguedà i després passaren a formar part de les possessions del seu fill primogènit, el trobador Guillem de Berguedà. Aquest personatge el 1187, en el testament cedia a Santa Maria de Poblet el Mas "Ermbeiera" del terme de Castellar, confirmant una donació feta al mateix monestir l'any 1183.

En la visita del deganat del Berguedà l'any 1312, l'església de Sant Vicenç de Castellar del Riu és esmentada com a parròquia. Consta que el 1371, el capella d'aquesta església pagava vint sous de delme a Santa Maria de la Seu d'Urgell.

El 1363 es fundà la capellania de Sant Llorenç de Morunys la qual fou dotada pel prior del monestir, amb el consentiment i aprovació de l'abat de Sant Sadurní de Tavèrnoles, amb les rendes que percebia de la parròquia de Castellar del Riu.

Al segle XVIII consta com a sufragània del santuari de Corbera.

Bibliografia

- GUILLEM DE BERGUEDÀ I ALTRES TROBADORS (1986): Obra poètica. (Pròleg de Martí de Riquer). Edicions de l'Albí, Escriptors Berguedans, núm. 2, Berga.
- RIQUER, M. de (1971: 280): Guillem de Berguedà. Vol. I: Estudio Histórico, literario y lingüístico. Espluga de Francolí: Abadia de Poblet, 1971.
- SANJUAN, A. (2010): Patrimoni històric de Castellar del Riu. La Patumaire Edicions, Berga.
- SERRA, Rosa. (et al.) (1991). Guia d'Art del Berguedà. Ed. Consell Comarcal del Berguedà i Patronat del Centre d'Estudis del Berguedà, Berga.
- Vigué, Jordi i Bastardes, Albert. Monuments de la Catalunya romànica. I. El Berguedà. Barcelona: Artestudi, 1978.
- VVAA. (1985): "Catalunya Romànica. XII. El Berguedà", Fundació Enciclopèdia Catalana, Barcelona.
- VV.AA. (1990). "Catàleg de Monuments i Conjunts Històric-Artístics de Catalunya", Direcció General del Patrimoni Cultural, Servei del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya, Barcelona.
- VV.AA. (1994:137-141). "Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya. El Berguedà", vol.5, Barcelona: Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.

